

Στυλιανός Τσομπανίδης
Επ. Καθηγητής

Τίτλος μαθήματος:

Τα σύγχρονα μεγάλα θρησκευόμενα στο μάθημα των θρησκευτικών: Η περίπτωση του Ισλάμ

Περιεχόμενο

Στο μάθημα επιχειρείται ιστορική και θεολογική θεμελίωση των σύγχρονων διαλόγων που έχουν αναπτύξει οι εκκλησίες που συμμετέχουν στην οικουμενική κίνηση με τις άλλες θρησκείες. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στις προσπάθειες που καταβάλλονται στα πλαίσια του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό και πολυθρησκευτικό περιβάλλον να προωθηθεί ο διάλογος και η συνεργασία με ανθρώπους άλλων θρησκειών, ιδιαίτερα του Ισλάμ, για την οικοδόμηση βιώσιμων ανθρώπινων κοινοτήτων με δικαιοσύνη και ειρήνη. Δίνεται έμφαση στη στάση της Ορθόδοξης Εκκλησίας έναντι της ετερότητας, καθώς και στη συμβολή της στις πρωτοβουλίες και τα προγράμματα του ΠΣΕ στον τομέα του διαθρησκευτικού διαλόγου και των διαθρησκευτικών σχέσεων, ιδιαίτερα με το Ισλάμ, οι οποίες επηρεάζουν σήμερα κατά πολύ το δημόσιο βίο σε κάθε τοπικό επίπεδο, αλλά και σφραγίζουν τις διεθνείς εξελίξεις. Τέλος, προτείνονται τρόποι με τους οποίους τα παραπάνω μπορούν να αναδειχθούν από τους Θεολόγους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και να παρουσιαστούν από αυτούς ελκυστικότερα στη σχολική τάξη.

Στόχοι

Σκοπός του μαθήματος είναι οι επιμορφούμενοι:

- να πληροφορηθούν για τις προσπάθειες διαλόγου μεταξύ των χριστιανικών Εκκλησιών και των άλλων θρησκευτικών κοινοτήτων, ιδίως του Ισλάμ, στην οικουμενική κίνηση και ιδιαίτερα στο Π.Σ.Ε.
- να συνειδητοποιήσουν την οικουμενική και διαλογική παρουσία και αποστολή της Ορθοδοξίας και την «ανοικτή» στάση της έναντι της θρησκευτικής ετερότητας.
- να κατανοήσουν τις προϋποθέσεις για σωστές διαθρησκευτικές σχέσεις, καθώς και τη σημασία της σύμπραξης και συνεργασίας με εκπροσώπους άλλων θρησκειών σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος, και μάλιστα όταν πρόκειται να θεραπεύσουν από κοινού τις πολλαπλές ανάγκες του πολυτρόπως πάσχοντος σήμερα συνανθρώπου.
- να επισημανθούν συνοπτικά οι κοινώς αποδεκτές, από εκπροσώπους διαφορετικών θρησκειών, πανανθρώπινες αξίες και αρχές.
- να εφαρμόσουν οι επιμορφούμενοι ελκυστικότερες δράσεις για καλύτερη εμπέδωση των παραπάνω στη σχολική τάξη.

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι επιμορφούμενοι αναμένεται να:

- συνειδητοποιήσουν τη σημασία του διαλόγου στις διαχριστιανικές και διαθρησκειακές σχέσεις και στη συνάντηση λαών και πολιτισμών.
- είναι σε θέση να τοποθετηθούν σε κρίσιμα ζητήματα που απασχολούν τις χριστιανικές Εκκλησίες, ιδιαίτερα την Ορθόδοξη Εκκλησία, καθώς και τις άλλες θρησκείες στο σύγχρονο οικουμενικό διάλογο.
- συνειδητοποιήσουν την οικουμενική παρουσία και αποστολή της Ορθοδοξίας, ιδιαίτερα τον ενοποιό και ειρηνοποιό της ρόλο και το σεβασμό της διαφορετικότητας από την πλευρά της.
- μπορούν να κατανοούν τις προϋποθέσεις για σωστές διαχριστιανικές και διαθρησκειακές σχέσεις.
- είναι πληροφορημένοι για την πρόοδο του διαχριστιανικού και διαθρησκειακού διαλόγου και τη συμβολή του στην προσπάθεια τόσο των χριστιανικών Εκκλησιών, όσο και των άλλων θρησκειών για την οικοδόμηση ενός πολιτισμού ειρήνης και δικαιοσύνης.
- είναι ευαισθητοποιημένοι για κατανόηση, υψηλή εκτίμηση και μελέτη όλων των θρησκειών, ιδίως του Ισλάμ, που σήμερα γίνεται με νέες προϋποθέσεις, ανάγκες και ενδιαφέρον.
- έχουν κατανοήσει ότι το θρησκευτικό μάθημα για τις θρησκείες μπορεί να υποβοηθήσει στη μεταβολή νοοτροπίας, εικόνας και ατμόσφαιρας σχετικά με αυτές, τόσο μέσα στην τάξη, όσο και έξω από αυτήν.

Εφαρμογή-αξιοποίηση

Εάν επιτευχθούν οι στόχοι που τέθηκαν και ο παιδαγωγός είναι καλά ενημερωμένος, νηφάλιος, ανοιχτός συνομιλητής και γνώστης της σημερινής πραγματικότητας -κοινωνικής και εκκλησιαστικής- μπορεί να παιδαγωγεί και να δημιουργεί συνειδήσεις ειρηνικές και διαλογικές, αντίστοιχες του κλίματος και των τοποθετήσεων στους διαχριστιανικούς και διαθρησκειακούς διαλόγους και συναντήσεις.

Μέρος του υλικού που προτείνεται μπορεί να μοιρασθεί στους μαθητές για προβληματισμό, μελέτη και τοποθέτηση. Με ανάλογα κείμενα από άλλες θρησκείες η διδακτική δουλειά θα μπορούσε να βοηθήσει στη μεταβολή νοοτροπίας, εικόνας και ατμόσφαιρας σχετικά με τα άλλα θρησκευόμενα, τη στιγμή που αυτά θα

εκτεθούν όχι κατά αντιπαράθεση, αλλά κατά συμπαράθεση, χωρίς πολεμικό και επιθετικό πνεύμα και προπαγανδιστικούς τόνους. Έτσι η από μέρους των μαθητών αποκρυστάλλωση προσωπικής γνώμης θα μπορεί να γίνει αβίαστα και χωρίς φορτικότητα.

Προτεινόμενα βοηθήματα

Αγγ. Ζιάκα, *Διαθρησκειακοί Διάλογοι. Η συνάντηση του Χριστιανισμού με το Ισλάμ*, τομ Β΄, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2010.

«Ορθόδοξη Θεολογία και διαθρησκειακός διάλογος (Μέρος Α΄ και Β΄)», Αφιέρωμα του περιοδικού *Θεολογία* τόμ. 84 (2013), τεύχ. 2 και 4.

Στ. Τσομπανίδης, «Υπέρ της των πάντων ενώσεως» - *Η συμβολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και θεολογίας στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών*, εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2008.

Στ. Τσομπανίδης, *Εκκλησία και Εκκλησίες. Η θέση των άλλων χριστιανικών Εκκλησιών στην εκκλησιολογική αυτοσυνειδησία της Ορθόδοξης Εκκλησίας στα πλαίσια του οικουμενικού διαλόγου*, Εκδόσεις Αρμός, Αθήνα 2013.

Προτεινόμενα κείμενα (για χρήση στο μάθημα):

«*Η συμβολή της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην επικράτηση της ειρήνης, της δικαιοσύνης, της ελευθερίας, της αδελφοσύνης και της αγάπης μεταξύ των λαών, και στην άρση των φυλετικών και λοιπών διακρίσεων*». Κείμενο-απόφαση της Γ΄ Προσυνοδικής Πανορθόδοξης Διάσκεψης στο Σαμπεζύ 1986 (βλ. στο Παράρτημα του έργου του Π. Βασιλειάδη, *Ενότητα και Μαρτυρία. Ορθόδοξη Χριστιανική Μαρτυρία και Διαθρησκειακός Διάλογος – Εγχειρίδιο Ιεραποστολής*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2007, 273-289).

«*Μήνυμα των Προκαθημένων των Ορθοδόξων Εκκλησιών (12/10/2008)*», ιστοσελίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, <http://www.ec-patr.org/docdisplay.php?lang=gr&id=995&tla=gr>.

Π. Βασιλειάδης - Στ. Τσομπανίδης, «Παγκόσμια οικονομία - κλιματική αλλαγή - διαθρησκειακός διάλογος: η χριστιανική μαρτυρία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης», *Σύνθεσις* [ε-περιοδικό Τμήματος Θεολογίας Α.Π.Θ., <http://ejournals.lib.auth.gr/synthesis>], τόμ. 2, τεύχ. 1/2013, 89-113.

«*Κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι του Διαθρησκειακού Διαλόγου*», *Θεολογία* 84 (2013), τεύχ. 2, 165-192.

